

Národný projekt

Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov

FONDY PRE OBLASŤ VNÚTORNÝCH ZÁLEŽITOSTÍ

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z Fondu pre vnútornú bezpečnosť.

Kód projektu:	SK 2017 ISF SC5/NC4/A1/P1
Prijímateľ:	Úrad kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru
Partner:	Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Špecifický cieľ:	Predchádzanie a boj proti trestnej činnosti
Národný cieľ:	Trestná činnosť – Podpora obetiam

Ciele projektu

1. Vytvorenie priestoru pre obeť trestných činov s osobitnou potrebou ochrany pred ďalším poškodzovaním obeť počas trestného konania.
2. Zvýšenie odbornej spôsobilosti príslušníkov Policajného zboru v oblasti vyšetrovania.

Hlavné aktivity

1. Zriadenie špeciálnych výsluchových miestností
 - a. Realizácia stavebných úprav výsluchových miestností
 - b. Zariadenie interiéru výsluchových miestností
 - c. Technické vybavenie výsluchových miestností
2. Odborná príprava príslušníkov Policajného zboru
 - a. Vytvorenie metodiky odbornej prípravy a osobitného poučenia
 - b. Realizácia odbornej prípravy

Cieľové skupiny pilotného projektu

1. Príslušníci Policajného zboru. Špecializovanú odbornú prípravu absolvuje v priebehu realizácie projektu minimálne 350 policajtov.

2. Detské a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov.

Obdobie realizácie: 1.2.2018 – 31.12.2021
Výška grantu: 670 000 eur
Miesto realizácie projektu: Celé územie Slovenskej republiky

Zhrnutie pilotného projektu

Projekt prispeje k zníženiu rizika sekundárnej viktimizácie obetí trestných činov v trestnom konaní prostredníctvom vytvorenia priestorov prispôsobených na výsluch detí a ďalších obzvlášť zraniteľných obetí trestných činov a zabezpečením špecializovanej odbornej prípravy pre policajtov, ktorí v praxi vypočúvajú deti a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov. Zároveň tým vznikne aj nástroj na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a sexuálnemu zneužívaniu.

Kontext projektu

Východisková situácia

Podľa oficiálnej štatistiky kriminality bolo v Slovenskej republike v rokoch 2011 až 2015 spáchaných na deťoch celkom 7 018 trestných činov. Ku kategórii obzvlášť zraniteľných obetí nie je možné sa štatisticky vyjadriť, keďže tento nový pojem a kategorizácia obetí je definovaná k 1.1.2018 od účinnosti zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Ak je ako svedok vypočúvaná osoba mladšia ako 18 rokov a ak ide o trestný čin spáchaný voči blízkej osobe alebo zverenej osobe alebo je zrejmé z okolností prípadu, že opätovná výpoveď osoby mladšej ako 18 rokov môže byť ovplyvnená, alebo je odôvodnený predpoklad, že výsluch by mohol nepriaznivo ovplyvňovať duševný a mravný vývoj osoby mladšej ako 18 rokov, výsluch sa vykoná tak, aby osoba mladšia ako 18 rokov mohla byť v ďalšom konaní vypočutá len výnimočne. Ďalší výsluch osoby mladšej ako 18 rokov sa v prípravnom konaní môže vykonať len so súhlasom jej zákonného zástupcu a osobitných v prípadoch so súhlasom opatrovníka. Ak je ako svedok v trestnom konaní vypočúvaná osoba, ktorá je obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného zákona, treba vykonať výsluch ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa výsluch v ďalšom konaní už nemusel opakovať. **Výsluch sa vykoná s využitím technických zariadení určených na záznam zvuku a obrazu.**

V súčasnosti útvary Policajného zboru (ďalej len „PZ“) nemajú k dispozícii pre výsluchy detských obetí a obetí s osobitnou potrebou špeciálne výsluchové miestnosti s dostatočným technickým a materiálnym vybavením v požadovanej kvalite.

Výsluchy prebiehajú vo väčšej miere v bežnej pracovnej miestnosti príslušníka PZ vybavenej kancelárskym nábytkom a počítačom s tlačiarňou. Výsluch vykonáva vyšetrovateľ PZ a poverený príslušník PZ v niektorých prípadoch za prítomnosti všetkých zúčastnených osôb (pedagóg, sociálny pracovník, psychológ, znalec, právny zástupca alebo obhajca, prokurátor). Zvukový a obrazový záznam výsluchu sa vytvára pomocou kamery umiestnenej na statíve.

Vyšetovatelia PZ a poverení príslušníci PZ, ktorí vypočúvajú detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť TČ nemajú špecializovanú odbornú prípravu, prípadne osobitnú psychologickú prípravu, aby vedeli identifikovať osobitné potreby obeť a pracovať s nimi.

Podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obeť TČ a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV, mali členské štáty Európskej únie do 16. novembra 2015 okrem iného zaistiť:

- aby sa výsluch obeť s osobitnou potrebou uskutočnil v priestoroch určených alebo prispôsobených na tento účel,
- aby sa zamedzilo vizuálnemu kontaktu medzi obeťou a páchatelom a to aj počas vykonávania dôkazov prostredníctvom vhodných prostriedkov vrátane komunikačných technológií,
- aby sa počas vyšetrovania trestného činu mohli zhotovovať zvukovo-obrazové záznamy všetkých výsluchov detskej obeť a aby tieto záznamy výsluchov bolo možné použiť ako dôkaz v trestnom konaní,
- aby osoby, ktoré prídu kontaktu s obeťami, ako sú napr. príslušníci PZ absolvovali všeobecnú a špecializovanú odbornú prípravu na úrovni, ktorá zodpovedá miere ich kontaktu s obeťami s cieľom zvýšiť ich vedomosť o potrebách obeť a umožniť im zaobchádzať s obeťami nestranné, s rešpektom a profesionálne.

Špeciálne výsluchové miestnosti

Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov (ďalej len „ŠVM“) sú určené najmä pre výsluchy detí, ktoré sa stali obeťami alebo svedkami závažnej trestnej činnosti a ktoré sa zásadným spôsobom odlišujú od bežných policajných kancelárií. Zámerom je širšie využitie ŠVM, napr. na vykonanie procesného úkonu rekognície. Zároveň budú slúžiť k výsluchom a na podporu ďalších obzvlášť zraniteľných obeť, kam patria osoby telesne a duševne postihnuté, obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, obeť trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, obeť trestných činov spáchaných v rámci domáceho násillia a iné obeť, pri ktorých je v konkrétnom prípade zvýšené nebezpečenstvo sekundárnej viktimizácie, vzhľadom na ich vek, pohlavie, rasu, národnosť, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie, zdravotný stav, rozumovú vyspelosť, schopnosť vyjadrovať sa, životnú situáciu, alebo s ohľadom na vzťah k páchatelovi trestného činu alebo závislosti na ňom.

Hlavným dôvodom vybudovania ŠVM je ďalej nepoškodzovať dieťa a obzvlášť zraniteľnú obeť, prípadne svedka závažnej trestnej činnosti a zmierniť tak možnosť vzniku sekundárnej viktimizácie, čo okrem iného zodpovedá i požiadavkám vyplývajúcim zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obeť trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV. Vedenie a samotné prevedenie výsluchu v takejto miestnosti pomôže nadviazať kontakt policajta s dieťaťom alebo obzvlášť zraniteľnou obeťou na inej úrovni, čo bude mať pozitívny vplyv na kvalitu a množstvo získaných dôkazov, a tým aj na kvalitu dokazovania a trestného konania.

Špeciálna výsluchová miestnosť má chrániť dieťa a obzvlášť zraniteľné obeť pred neprijemnými zážitkami spôsobenými štandardným prostredím policajných útvarov.

Tento „nový“ prístup bude mať vplyv na kvalitu vyšetrovania, keďže je predpoklad, že výsluchy obetí budú „šetrnejšie“ a poskytnú kvalitnejší priestor pre získavanie dôkazov formou výsluchov.

Odborná príprava príslušníkov Policajného zboru

Nevyhnutným predpokladom úspešnej realizácie cieľov projektu je odborná a kvalitná príprava, ktorá zabezpečí, aby určený policajt vedel identifikovať potreby obete, vedel s ňou komunikovať pre potreby vyšetrovania a pristupoval k obeti s rešpektom, citlivo a profesionálne bez sekundárnej viktimizácie.

Špecializovaná odborná príprava v nadväznosti na vyššie uvedené je zameraná a určená prioritne pre vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ pôsobiacich v praxi, ktorí prichádzajú do osobného kontaktu s obeťami a osoby, ktoré by sa mali v budúcnosti v rámci udržateľnosti podieľať na vzdelávaní policajtov.

Odborná príprava bude prebiehať na pôde Akadémie Policajného zboru v Bratislave v pre tento účel pripravených priestoroch.

Situácia po ukončení realizácie projektu

Po ukončení realizácie pilotného projektu bude **vybudovaných 15 ŠVM** rozmiestnených po celom území SR, z toho jedna miestnosť na Akadémii Policajného zboru v Bratislave. Bude tak zabezpečené právo obetí s osobitnou potrebou ochrany počas trestného konania, aby sa výsluch uskutočnil v priestoroch určených alebo prispôbolených na tento účel. Zároveň sa bude vyhotovovať zvukovo-obrazový záznam všetkých výsluchov. Záznamy budú následne využité ako dôkaz v trestnom konaní.

Osobám prítomným pri výsluchu (ako napr. pedagóg, sociálny pracovník, psychológ, znalec, právny zástupca alebo obhajca, prokurátor) bude výsluch pozorovať sprostredkované z inej miestnosti. Vzniknú technické opatrenia na zabránenie vizuálneho a osobného kontaktu medzi obeťou a páchatelom, resp. ostatnými účastníkmi trestného konania počas procesných úkonov.

Bude **odborne spoločne vyškolených minimálne 350 vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ**, ktorí budú vykonávať výsluchy detí a ďalších obzvlášť zraniteľných obetí TČ, čím sa zníži riziko sekundárnej viktimizácie obetí v trestnom konaní. Cieľom do roku 2021 a najmä do budúcnosti v rámci udržateľnosti projektu je dosiahnuť, aby na vytypovaných útvaroch PZ (okresné a krajské riaditeľstvá PZ) boli pre účely praxe k dispozícii minimálne dvaja vyškolení policajti na pozícii vyšetrovateľa PZ alebo povereného príslušníka PZ).

Týmto bude **zavedený dlhodobý systém odborného vzdelávania** ďalších vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ, ktorí by mali vykonávať v praxi aj výsluchy detí a ďalších obzvlášť zraniteľných obetí TČ. Akadémia PZ počas projektu zabezpečí, aby tento kurz bol zabezpečený aj po skončení projektu.